

отъ войнитѣ недоимъкъ отъ раждания си остава невъзстановенъ. Този недоимъкъ може приблизително да се пресмѣтне. Ако се приеме, че преди военната раждаемостъ, напр. за периода 1906—10 г., би останала въ сила за времето, прекарано въ войни, то лесно може да се намѣри, че въ България презъ десетилѣтието 1911—20 г. щѣха да се родятъ около 443 хиляди деца въ повече, отколжото въ действителностъ сж се родили. Иначе казано, къмъ човѣшкитѣ загуби — повече отъ 150 хиляди души, които преживѣнитѣ злополучни войни отнесоха — могатъ да се прибавятъ още поменатитѣ 443 хиляди души, които не можах да видятъ бѣлѣ свѣтъ само благодарение на реченитѣ войни.

Тая загуба, макаръ и съ значение, е хипотетична. Въ случая по-важно е действителното, отбелязаното по-горе, намаление на раждаемостъта презъ годинитѣ следъ войнитѣ, въ сравнение съ съответната раждаемостъ презъ предвоеннитѣ години.

Констатираното намаление на, тъй да се каже, следвоенната раждаемостъ въ сравнение съ предвоенната такава, е всеобщо явление за европейскитѣ нации. Отъ него сж засегнати еднакво не само победенитѣ, но и победителкитѣ държави, а така сжщо и неутралнитѣ такива. Това се потвърждава по единъ безспоренъ начинъ отъ следнитѣ относителни числа:

Държави	На 1000 жители се падатъ раждания		
	1905—909	1921—925	1926
1. Англия . .	26·7	19·9	17·8
2. Австрия . .	—	22·2	20·0
3. България . .	42·5	39·0	37·3
4. Белгия . .	25·1	20·5	19·0
5. Дания . .	28·4	22·2	20·5
6. Швеция . .	25·6	19·1	16·9
7. Франция . .	20·1	19·3	18·8
8. Норвегия . .	26·7	22·3	19·7
9. Германия . .	32·3	22·1	19·5
10. Унгария . .	36·3	29·4	26·6
11. Италия . .	32·6	29·2	27·8

Отъ сравнението на тия числа се вижда, че както преди, така и следъ войнитѣ България заема едно отъ първитѣ мѣста по висотата на своята раждаемостъ. Презъ първитѣ десетъ години на текущето столѣтие тя държеше трето мѣсто между европейскитѣ държави. Съ по голѣма отъ нейната раждаемостъ се отличаваха Русия и Сърбия. Следъ войнитѣ тя държи второ мѣсто; иде подиръ Съветска Русия.

Освенъ поменатата и употребявана до сега мѣрка за измѣрване на раждаемостъта, а именно промила, който показва колко раждания се падатъ на 1000 жители, статистиката познава и друга мѣрка, която показва колко раждания се падатъ на 1000 омжжени жени отъ 15 до 49 години. Втората мѣрка се смѣта за по-точна, защото ражданията произхождатъ отъ плодоспособнитѣ жени, а не

отъ цѣлото население. Точността изисква да се вземе отношението само на законороденитѣ деца, а не на всичкитѣ къмъ омжженитѣ жени съ дадена възраст. Произхождащата, обаче, неточностъ отъ прибавянето на незаконороденитѣ деца не е голѣма.

Понѣкога, макаръ и рѣдко, раждаемостъта се измѣрва; като се пресмѣта колко раждания се падатъ на 1000 отъ омжженитѣ жени, на 1000 отъ населението въ бракъ, на 1000 отъ ожененитѣ мъже, или пъкъ колко раждания се падатъ на единъ бракъ.

Всѣки единъ отъ тия начини въ отдѣлни случаи може да се употрѣби съ цель да се провератъ или уточнатъ резултатитѣ, получени отъ промила за общата раждаемостъ, който си остава като най-употрѣбителна и най-обща, макаръ и не напълно точна, мѣрка.

2. *Раждаемостъта въ градоветѣ и селата.* — Първиятъ признакъ, отъ който може да се сжди, че, изобщо взето, раждаемостъта въ селата е сравнително значително по-голѣма отъ тая въ градоветѣ, сж относителнитѣ числа, които даватъ разпредѣлението на насел. и на ражданията, произходящи отъ градове и села.

Споредъ даннитѣ отъ всеобщитѣ преброявания, населението се разпредѣля както следва:

Преброявания	Градско население въ %	Селско население въ %
31. XII. 1926 г.	20·66	79·34
31. XII. 1920 „	19·94	80·06
31. XII. 1910 „	19·12	80·88
31. XII. 1905 „	19·57	80·43
31. XII. 1900 „	19·85	80·15
81. XII. 1892 „	19·70	80·30
31. XII. 1887 „	18·82	81·18

Едновременно съ това, ражданията, произходящи отъ градското и селското население, се изразяватъ съ следнитѣ числа:

Години и периоди	Раждания		Въ %		
	въ град.	въ селата	въ град.	въ селата	
1926	31,194	172,520	15·31	84·69	
1925	31,803	165,573	19·21	80·79	
Срѣдно годишно	1919—922	29,851	158,383	18·85	81·15
	1909—912	25,985	153,611	14·57	85·43
	1904—907	25,843	150,313	14·34	85·66
	1899—902	24,341	125,301	14·23	85·77

Последнитѣ проценти, съпоставени съ съответнитѣ такива за разпредѣлението на населението, ясно показватъ, че въ градоветѣ настѣпватъ пропорционално по-малко раждания. На лице е, сжщо така, и факта, че следъ войнитѣ процентното участие на ражданията въ градоветѣ е засилено. Срещу 19·12% градско население презъ 1910 год., процента на ражданията срѣдногодишно презъ 1909—912 г. въ градоветѣ е само 14·57. Разликата между процента за населението и съответния такъвъ за ражданията е 4·55. Сжщата тая разлика за населението отъ 1920 г. и ражданията срѣдногодишно за периода 1919—22 г. е само 1·09, или приблизително 4 пѣти по-малка. Процентитѣ за 1925 г. потвърждаватъ извода, какво